

TENJ-LA POOL SI H̄MUᅆSA PI EFESIS NIAA

¹ Mi-na Pool ne h̄muᅆse tenij deen̄ a pipi ma Wia nialij si he Efesis le a chin̄ wialij ma si laa dii le a mu tige Kirisito Yesu le. Wia tuot̄ruᅆ le ne u liisemi di mi ᅆaa Kirisito Yesu nan̄zoo.

² La Nyimma Wia ari la Tiina Yesu Kirisito lah̄rimo le, ma jan̄ h̄oᅆ ari yarifielaa.

Wia si to Kirisito le a pela le

³ Má leᅆ di la denne Wia. U ne ᅆaa la Tiina Yesu Kirisito Nyimma. U to Kirisito le ne a pela le wii-na kala le u Diᅆ-zoᅆ-la doluᅆ le. Wii-na kala u si kaa pela le lii u jan̄ ne. ⁴ U to Kirisito le a liisela ne, ka u-na suomo ᅆaa dunia. U liisela di la wuo keᅆ tuo-pula u sipaan̄, di ba sí cheeriᅆ kala joᅆo pila. ⁵ Ka di u-na ᅆaa dunia, u laa sipaan̄ biina jij ari u jan̄ to Yesu Kirisito le ne a leᅆ di la ᅆaa u biiriᅆ. U si chola ᅆii, ᅆii ne tii u fa biine ᅆii. U tuot̄ruᅆ le ne u ᅆaa ᅆii.

⁶ U ᅆaa ᅆii di la wuo dennu, a leᅆ di u yiriᅆ yire, a tiᅆ u si fála nennige. U Bii-chooluᅆ le ne u to a pela le. ⁷ La si mere Kirisito le ᅆii, u joᅆ u chaliᅆ jaase a tiᅆ la wu-boᅆᅆoo chimiᅆ, di Wia joᅆ la wu-boᅆᅆoo chela. Wia zile yuga ne kiᅆkeᅆ la teen̄. ⁸ ᅆii ne tii u ᅆaa ᅆii pila. U fála nennige. ⁹ Wia pila wu-jimii-na kala di la wuo jij wialij kala u si biina ari u jan̄ ᅆaa pila bubuoᅆ. Wiaa deen̄ba fa faa ne. Nuu-kala fa biba jij. Ka u leele leᅆ la jij wialij. Kirisito le

ne u to a ḡaa ḡii. ¹⁰ U ḡaa ḡii di bua-la ne yie, duu to Kirisito le a keḡ kuḡ-kala he doḡo le ne, kialiq si he Wia-jaḡ ari kialiq si he tiḡteeḡ kala.

¹¹ U to Kirisito ma le ne a joḡ kiaa billa le di la tiiba. Faafaa kala ne u biine ḡii. U yie ḡaa wii-kala u tuotoruḡ le ne. ¹² U ḡaa ḡii di la nialiq si laa sipaaḡ joḡ la yielaa he Kirisito le, di la wuo leḡ di u yiriḡ yire. ¹³ Ma nialiq si bi Juu tiḡḡaa ḡaa, ma ma nii Wia wialiq si ḡaa wutitiiba ne. Yesu wu-zomɔ-la wiaa ne ḡii. Ba ne wuo laala ta. Ma ma laa u wiaa dii ne. Ma si laa u wiaa dii ḡii, Wia joḡ u Diḡ-zoḡ-la hema le ne, ku-la u fa si si u jaḡ joḡo pi nialiq si laa u wiaa dii. U magiliḡ ne ḡii. ¹⁴ Wia Diḡ-zoḡ-la u si joḡo hela le sene daga ari wutitii, maachie la jaḡ dii ku-daḡ-daḡ-la Wia si ḡaa billa le. ḡla ḡaa di la wuo leḡ duu yiriḡ yire ne.

Pool chuole Wia a pi Efesis niaa

¹⁵ Mi nii ḡii ma si laa la Tiina Yesu wiaa dii ari ḡii ma si cho Wia niaa maa. ¹⁶ ḡii wiaa ne tii, di mi ní chuole Wia-na kala, mi bi ma wiaa yu. Mi yie liisi ma wiaa ma ne a chuole Wia pipima bua-na kala. ¹⁷ Mi yie sul Wia, la Tiina Yesu Kirisito Nyimma, nii-la si keḡ yiriḡ maa, duu pima wu-jimiḡ, a bira keḡ u titia ma kaa dagema u Diḡ-zoḡ-la doluḡ le di ma wuo jimu. ¹⁸ Wia si yirema di ma wuo juu u kuorii-la tuoḡ ḡii, mii sulu duu wuo pulle ma tuoḡ di ma wuo jiḡ ku-la ma sí yielu nagisiḡ, a bira jiḡ kialiq ma di Wia niaa kala si jaḡ dii ba zomuḡ. ¹⁹ Mi biraa sulu di u wuo leḡ di ma jiḡ u doluḡ si yuga mage ḡii, nialiq si laa u wiaa dii teeḡ. U yie to u dol-bal-la le ne a tiḡ u tiḡtiḡḡaa. ²⁰ Dol-la titia ne u

kaa chise Kirisito suuŋ ɛ a leŋ u hoŋ Wia seme Wia-jaŋ ɛ, ni-duoŋ di-hoŋuŋ. ²¹ U ne kii nuu-kala si keŋ doluŋ a bibenŋ niaa dunia deenŋ ɛ. U ne keŋ yiriŋ a kii nuu-na kala si keŋ yiriŋ dunia deenŋ ɛ ari dunia-la si jaŋ bira ko ɛ. ²² Wia joŋ kuŋ-kuŋ-kala doluŋ a he Kirisito nisiŋ ɛ ne, a bira leŋ u ŋaa nialiŋ si laa Yesu wiaa dii aa hilimi kuhianŋ maa. ²³ Nialiŋ si laa Yesu wiaa dii aa hilimi ne ŋaa Yesu yaraa. Kirisito ne bira ŋaa nii-la si joŋ u doluŋ he dunia lee-na kala.

2

Wia to Kirisito ɛ a leŋ la keŋ miisiŋ

¹ Ma fa naga ari ma suba ne a tiŋ ma wu-boŋŋɔɔ ari ma haacheba wiaa. ² Ma faa ŋaa wu-boŋŋɔɔ ne a ŋiŋaa ma tuotore wiaa, bua-la ɛ ma fa sii to Sitaani dunia deenŋ ɛ. Sitaani ne leŋe nialiŋ si bi Wia niŋ wiaa ka to ŋiŋaa wu-boŋŋɔɔ. ³ La kala kala ne faa to la tuotore wu-ŋaalaa hariŋ a ŋiŋaa wu-lorunuŋ, a bira bibiine wu-boŋŋɔɔ. La fa sii ŋaa wiaa deenba, Wia fa na baaniŋ ne la nyuŋ, ari u fa si na baaniŋ dunia niaa nyuŋ ŋii. ⁴ Ama Wia chola ne kiŋkeŋ a fifála nennige, ŋii ne tii u leŋ la di Kirisito kala keŋ miisiŋ. [U si fála nennige ne tii u laala ta.] ⁵ Bua-la ɛ la fa si ŋaa haacheba ne a fa bi miisiŋ kene a tiŋ la haacheba-la wiaa, u laala ta. A tiŋ u si chola ne tii u ŋaa ŋii. ⁶ U bira chise la di Kirisito Yesu kala suuŋ ɛ ne, a leŋ di la di Kirisito Yesu kala ŋaa kubala a hoŋ Wia-jaŋ ɛ. ⁷ U to Kirisito ɛ ne a leŋ la keŋ miisiŋ, duu wuo dagela maachie ŋii u si chola ari ŋii u si faasa

fála nennige. ⁸ Wia lahorimo ne tii u laama ta, a tiŋ ma si laa u wiaa dii. U bi naga ma titia si keŋ doluŋ ne tii Wia laama ta, u ŋaa ŋii pima chogita ne. ⁹ U bi naga ma tiŋtiŋ-zoŋŋoo wiaa ne tii u laama ta. Ŋii wiaa nuu-kala bi maga duu bibigisi u titia le. ¹⁰ Wia ne ŋaala. U ŋaala di la to Kirisito Yesu le ne a ŋaa wu-zoŋŋoo. U ŋaa wu-zoŋŋoo deenba billa le di la ŋiŋaaba.

Nuhuobiinee kala ŋaa kubala ne Kirisito teenj

¹¹ Ma nialiŋ si bi Juu tiŋŋaa ŋaa, ma sí yu ari Juu timma-la fa si keru ba penee ka yire ma nialiŋ si keŋ peŋ-puruŋ ne. Nialiŋ si keru ba penee fa keru ba yaraa seme doŋo ne a ta. ¹² Ma bira sí yu ari bua kubala le ma fa bi Kirisito jiŋ. Ma di Iziral tiŋŋaa fa bi kubala ŋaa. Wialiŋ Wia fa si bula ari u jaŋ ŋaa pi u niaa, ma-na fa bi jaŋ naba. Ma fa bi kuŋ-kala ka yiele, ma bira bi Wia ma kene dunia le. ¹³ Ma di Wia pege fa bolie ne, ama leele Kirisito joŋ u chaliŋ jaase la wiaa ne, di la di Wia kpage doŋo. ¹⁴ U ne keŋ nialiŋ si ŋaa Juu tiŋŋaa ari nialiŋ kala si bi Juu tiŋŋaa ŋaa he doŋo le ba siŋ a ku ŋaa kubala. U ne keŋla he doŋo le la bira bi diŋdomo ŋaa. ¹⁵ U si suba ŋii, u leŋe wialiŋ Moosis fa si bile di niaa tuto, ba bira bi doluŋ kene. U ŋaa ŋii di nialiŋ si ŋaa Juu tiŋŋaa ari nialiŋ si bi Juu tiŋŋaa ŋaa kala tou le ne a wuo siŋ, a ŋaa kubala maa. U ne leŋe ba siŋ. ¹⁶ Kirisito si suu daa-geese nyuŋ ŋii, u leŋe ba diŋdonnu-la dere ne. U si ŋaa ŋii, u leŋe ba kala balia tou le a ŋaa kubala ne, a keŋ ba di Wia he doŋo le ba siŋ. ¹⁷ Kirisito ne ko a bul Wia wu-zomo-la a pi nialiŋ pege fa

si bolie ari Wia, ari nialiq ma fa si kpage Wia kala, a bula piba di ba siq a keq nii-bala. ¹⁸ La kala keq u Diq-zoq-la ne. U doluq le ne la kala jaq to a mu Wia teeq.

¹⁹ Ma saa bira bi nuhuoora qaa, a bi duura bibaare maa. Ma di Wia niaa kala qaa kubala ne a he Wia dia le. ²⁰ Ma nage dia-la Wia si saa ne. Wia nanzooba ari nialiq sii bul wiaa, Wia Diq-zoq-la doluq le, ba ne qaa dia-la geqtine. Kirisito Yesu titia ne qaa tiebii-duo-la ba si kaa bil dia-la geqtine. ²¹ U ne chage dia-la kala bil u ku qaa Wia-dia, la Tiina Yesu dia-la. ²² Ma di Kirisito si qaa kubala nii, ma di Wia niaa doqsuq kala ne u kaa saa Wia-dia deeq, dime ne Wia leq u Diq-zoq-la juuu.

3

Pool bul Wia wu-zomɔ-la a pi nialiq si bi Juu tiqaa qaa

¹ Ba keq mi-na Pool to dia a tiq Kirisito Yesu wiaa ne. Mi bira he sarika le a tiq ma ma nialiq si bi Juu tiqaa qaa wiaa ne. Iqii wiaa ne tii mi yie sul Wia pipima. ² Mi jima ari ma ma nii nii Wia si fami nennige a liisemi di mi tiq tiqtimiq deeq ma teeq. ³ Teq-la mi fa si qmuqsa pipima mi bul wiaa mua, a dage nii Wia si keq wialiq fa si faa a kaa dagemi. ⁴ Di ma ne karime teq-la, ma jaq na nii Wia si leqe mi jiq wialiq fa si faa a tige Kirisito le. ⁵ Wia fa bi leqe di nuu-kala jiq wiaa deeqba, ama leele u joqo dage u nanzooba-la si keq tuo-pula, ari nialiq sii bul

wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ ɛ. U leŋe u Diŋ-zoŋ-la ne joŋ wialiq dageba. ⁶ Wialiq ne ŋla: Wia to Kirisito Yesu wu-zomɔ-la ɛ ne a leŋ Juu tiŋŋaa ari nialiq ma si bi Juu tiŋŋaa ŋaa kala keŋ toruŋ kialiq Wia si ŋaa billa ɛ. Lɛɛɛ ba kala ŋaa Kirisito yaraa sɛmɛ doŋo ne a tiŋ Wia wu-zomɔ-la wiaa. Ba ma jaŋ pɛ dii kialiq Wia si to Kirisito Yesu ɛ a bul di u jaŋ joŋo pila.

⁷ Wia leŋe mi ŋaa u tiŋtinnu ne, di mi bul Yesu wu-zomɔ-la a pi niaa. U lahoŋrimɔ ɛ ne u dii zile mi ɛ a joŋ u doluŋ pimi mi kaa titiq. ⁸ Wia niaa tuɔŋ kala, mi ne ŋaa ba ku-bie, aŋ ka u fami nennige a liisemi di mi bul Wia wiaa a pi nialiq si bi Juu tiŋŋaa ŋaa, di ba wuo jiq ari Kirisito keŋ kiaa ne woruŋ. Nuu-kala bi ba niŋ wuo jiq. ⁹ Wia ne nii-la si ta kuŋ-kala. U ne leŋe mi bul wiaa deŋba kala a pi niaa, di ba wuo jiq wialiq u sii che duu ŋaa a mu tige kialiq kala u si joŋo faa faafa kala ɛ. ¹⁰ Wia ka che duu to nialiq si laa Yesu wiaa dii aa hilimi ɛ, a leŋ Wia bii-zoŋŋo ari Wia bii-boŋŋo kala si he wia nyuŋ ɛ ku jiq Wia si keŋ wu-jimiŋ ŋii kiŋkeŋ. ¹¹ Wia fa biine faafa kala ne duu ŋaa wiaa deŋba. Ama lɛɛɛ u to la Tiina Yesu Kirisito ɛ ne a leŋ di wialiq sene ku ŋaa wutitii. ¹² La si laa u wiaa dii ŋii, la bi jaŋ fifa fawulluŋ. La jaŋ keŋ nyu-duoŋ a mu u sipaŋ. ¹³ Mi saa sulma di ma si leŋe di ma tuɔŋ chei a tiŋ mi sii na heŋ ŋii wiaa. Mi sii na heŋ-la jaŋ leŋ di ma laa yiriŋ.

Pɔɔl bira sul Wia a pi Efesis niaa

14 Di mi ne biine wialij Wia si n̄aa pila, mi yie tuu kpirimi la Nyimma Wia sipaañ ne. 15 U ne he doho kala yiriñ, kialij kala si he Wia-jañ ari kialij kala si he tiñteen le. 16 U si keñ yiriñ kiñkeñ ñii, mii sulu duu leñ di u Diñ-zoñ-la pima doluñ ma tuosaa le. 17 Mi bira sulu di ma wuo laa Kirisito wiaa dii woruñ, duu wuo he ma tuosaa le a leñ di ma chin kpañ kpañ a cho niaa. 18 Mi bira sulu duu pima doluñ, di ma di u niaa kala wuo jin ñii Kirisito si faasa choma kiñkeñ kiñkeñ, di ma ku jin chonu-la jalin ari u luñuñ ari u duomuñ kala. 19 Ama nuu-kala bi jañ wuo jin Kirisito chonu-la si mage ñii. U ne kii wialij kala la si wuo jin. Mii sul Wia duu leñ di ma ma keñ ku-zomɔ-la kala u si kenɛ.

20 U dol-la u si kaa titiñla le, mii sulu duu leñ di dol-la faasa titiñ la tuosaa le. U ne jañ wuo n̄aa kiaa yuga kii kialij kala la si sulu chiche ari wialij kala la síi biinu. 21 Má leñ di la nialij kala si laa Yesu wiaa dii aa hilimi to Kirisito Yesu le, a leñ di u yiriñ yire a lii leeɛ a kaa mu wuu.

4

Kirisito pila doluñ di la n̄aa kubala u teen

1 Ba keñ mi-na Pɔɔl to dia a tiñ la Tiina Yesu wiaa. Ma nialij Wia si yira, mii sulma di ma leñ di ma wu-n̄aalaa joñ woñbiñ ari Wia síi che ñii. 2 Má leñ di ma siaa tuu tiñteen, a pe keñ ma titia muuri, a keñ kenyiri, a joñ wiaa chiche doñɔ, a tiñ ma si cho doñɔ wiaa. Má leñ ma n̄aa kubala 3 Wia Diñ-zoñ-la le. Ma sí leñ di kuñ-kala keñma pɔre doñɔ le. Má keñ doñɔ woruñ a

fiela hoŋ som. ⁴ A tiŋ Kirisito wiaa, la kala ŋaa kubala nɛ. Wia Diŋ-zoŋ-la si hela lɛ, ma ŋaa kubala nɛ. Wia si yirela ŋii, la kala yiele wu-bala nɛ. ⁵ La kala Tiina ŋaa kubala nɛ. Wialiq la si laa dii ma ŋaa kubala nɛ. Wii-chuoɓɓe lii-bala nɛ la kala fo. ⁶ La kala Wia ari la kala Nyimma ŋaa kubala nɛ. U nɛ kii kuŋ-kuŋ kala. U hɛ kuŋ-kala lɛ nɛ a titiŋ, a hɛ ma ma tuɔsaa lɛ. ⁷ Kirisito pela kuŋ-kala lɛ nɛ a joŋ kiasa pila ari u sii che ŋii. ⁸ Ba ŋmuŋse Wia teniŋ semɛ doŋo a bul,

“U si yuo dii u diŋdoŋŋoo dɛrɛ, u jil Wia-jaŋ aŋ joŋ doluŋ pi niaa di ba kaa titiŋ.”

⁹ Di la nɛ si ari u jil Wia-jaŋ nɛ, ŋii daga ari u laa sipaan lii Wia-jaŋ nɛ a ku tuu tiŋteen. ¹⁰ Nii-la titia si ku tuu tiŋteen, u nɛ bira jil Wia-jaŋ ŋii a kieli lere-la kala si hɛ wia nyuŋ, duu keŋ kuŋ-na kala doluŋ. ¹¹ Dol-la u si joŋo pi niaa, u nɛ ŋla: U pi niaa doŋsuŋ doluŋ di ba wuo ŋaa Yesu nanzooba, a leŋ doŋsuŋ ma ba wuo bubul wiaa, Wia Diŋ-zoŋ-la doluŋ lɛ, a leŋ doŋsuŋ maa di ba wuo gollo bubul Wia wiaa a pi niaa. Doŋsuŋ ma bibɛŋ nialiŋ si laa Yesu wiaa dii, ka doŋsuŋ ma didage nialiŋ si laa Yesu wiaa dii. ¹² U pila doluŋ deɛŋ di Wia niaa wuo kaa tiŋ Wia tiŋtiŋŋaa, a wuo pɛ nialiŋ si laa Yesu wiaa dii aa hilimi lɛ di ba waa wialiŋ ba si laa dii Kirisito teen. ¹³ U pela lɛ ŋii a kaa mu yi bua-la lɛ la kala si jaŋ wuo ku chiŋ wialiŋ la si laa dii lɛ, a wuo ku jiŋ Wia Bie si nage ŋii, a ku ŋaa ni-duoru Wia wiaa lɛ, a wuo ku nage Kirisito si nage ŋii wii-kala lɛ. ¹⁴ ŋii-na la bira bi jaŋ ŋaa haŋbiisi Wia wiaa lɛ. La bi jaŋ mu sipaan aŋ

miire hariŋ maa a tiŋ wu-wogo-la la si nia a tige Wia wiaa ɛ. La bi jaŋ to nialiŋ sɪi nyia wiaa aŋ pɛ nyinyise niaa, di ba joŋ wialiŋ ba si laa dii ta. ¹⁵ Ama u maga di la cho dɔŋɔ a bul wutitii buana kala. Di la ne ŋaa ŋii, la jaŋ wuo waa Wia wiaa ɛ a ku nage Kirisito si nage ŋii. Nialiŋ si laa Yesu wiaa dii aa hilimi nage nuhuobiine naŋdaasiŋ ne. Kirisito ne ŋaa nyuŋ. ¹⁶ U si ŋaa la kala nyuŋ ŋii, di naŋdaasi-la kala ne mere dɔŋɔ ɛ a titiŋ ba tiŋtiŋŋaa woruŋ, yara-la jaŋ waa. La wasa keŋ yarida aa cho dɔŋɔ woruŋ.

Mii-falii-la la si keŋe Kirisito teeŋ

¹⁷ Wia doluŋ ɛ mii che di mi bul wii ne pima ari siifesiŋ. Wialiŋ nialiŋ si bi Wia jiŋ sɪi ŋaa aŋ bibiine, ba ŋaa wu-peiba ne. Ma-na bira sɪi wialiŋ ŋaa. ¹⁸ Birimiŋ to ba wu-jimiŋ ne. Ba bi jaŋ wuo na miisi-la Wia si joŋo pi niaa, beɛ wiaa ba bi wii-kala jiŋ, aŋ keŋ tuɔ-heeŋ maa. ¹⁹ Ba joŋ hiisiŋ cho mo nyua ne, aŋ joŋ ba titia he wu-liiliŋ ŋaaniŋ ɛ, aa hihiene di ba gollo ŋaa disiŋ-na kala. ²⁰ Ŋii dee Kirisito dagema. ²¹ Ma nii Yesu wiaa ne. Ba dagema u wiaa ma ne. Wialiŋ kala saa ŋaa wutitiiba ne. ²² Ma fa si nage ŋii buŋbuŋ-la, ma joŋu ta. Ba fa nyisema a cheima ne. ²³ Ma leŋ di Wia keŋ ma tuobiinaa kala birime di ba ŋaa ku-falia. ²⁴ Ma tuobiiniŋ-falia-la nage Wia si nage ŋii ne. Wia ne joŋo pima. Ŋii wiaa, ma to ma tuobiinaa deeŋba hariŋ, di ma sene keŋ tuɔ-pula Wia sipaaŋ a sɪi disinniŋ ma keŋ.

²⁵ Ŋii wiaa, ma bira sɪi wiaa nyinyia. Ma leŋ di nuu-kala bul wutitii a pi u dɔŋɔ tiina, beɛ

wiaa la kala nage nanɗaasiŋ ne a ku mere dɔŋɔ le a ŋaa kubala. ²⁶ Di ma ne na baaniŋ, ma sí leŋe di ma baan-la leŋ di ma juu haache le. Ma bira sí leŋe di ma na baaniŋ di wia tuu juu. ²⁷ Ma sí leŋe di Sitaani na woŋbiŋ a nyisema di ma ŋaa haache. ²⁸ Nii-la kala fa sí gaa, u maga duu leŋ gaariŋ, aŋ keŋ u nisaa faasa tiŋ tiŋtiŋ-zɔŋŋɔɔ a wuo na ku-la kala u síi che u titia le, aŋ wuo pe summoo ma le. ²⁹ Ma sí leŋe di wu-bɔŋ kala lii ma niŋ le. Má bul wu-zɔmɔ-la síi juu niaa digilaa bua-la le si maga, a leŋ di wialiŋ ma síi bul pe nialiŋ le síi jegili wialiŋ. ³⁰ Ma sí leŋe di Wia Diŋ-zɔŋ-la tuɔŋ chei. U ne Wia joŋo hema le. U ŋaa magiliŋ ma le a dage ari Wia jaŋ laama ta tapulii-la Kirisito sí jaŋ miira ko. ³¹ Má joŋ wu-bɔŋŋɔɔ ŋaaniŋ kala ta. Di nuu ne ŋaa wii juuma le, ma sí joŋo he ma tuɔŋ le. Ma sí teru, ma sí baaniŋ na. Ma sí goŋ ŋaa niaa nyuŋ. Ma sí niaa yiriŋ chichei. Ma bira sí wu-bɔŋ kala kala ŋaa. ³² Ama má keŋ zile dɔŋɔ le, a fifá dɔŋɔ nennige. Má joŋ wiaa chiche dɔŋɔ, ari Wia si to Kirisito le a joŋ ma wu-bɔŋŋɔɔ kala chema ŋii.

5

Ma he Kirisito pulumuŋ tuɔŋ

¹ Ma ŋaa Wia bii-chooloo ne. ŋii wiaa, má chichesi Wia wu-ŋaalaa. ² Má cho dɔŋɔ ari Kirisito si chola ŋii a suu la wiaa. U joŋ u titia a pi Wia. Ba kpuu ari ba si yie kpu pusuŋ a nyiga pi Wia ŋii, u suɔra siŋ.

³ Ma si ɣaa Wia niaa ɣii, u maga di ma liise ma titia ha-chorun ari ba-chorun wu-ɣaalaa le, a bira liise ma titia disinnij kala le, a sí niaa kiaa lilaa. ⁴ Ma sí wu-liilij ari wu-toonun ma bubul. Ma sí sisii-toonun ma sii. U bi maga di Wia niaa ɣiɣaa wiaa deenba. Ama u maga di ma lulolle Wia ne bua-na kala le. ⁵ U maga di ma jij worun, ari nialij sí ɣaa ha-chorun ari ba-chorun wiaa ari nialij sí ɣaa disinnij, ari nialij si keɣ niaa kiaa lilaa, niaa deenba kala bi jaɣ dii kialij Wia si ɣaa bil u niaa le, u-na Wia ari Kirisito kuorii-la tuon. ⁶ Ma sí leɣe di nuu-kala bul wu-toonun a nyisema. Wiaa deenba ne leɣe Wia baaniɣ sisii nialij si bi u niij ka to nyun. ⁷ ɗii wiaa, má liise ma titia ni-yiri deenba le. ⁸ Bua kubala le ma ma fa he birimiɣ tuon ne, ama la Tiina Yesu leɣe ma leele he pulumuɣ tuon ne. ɗii wiaa, má leɣ di ma wu-ɣaalaa nage nialij si he pulumuɣ tuon sí ɣaa ɣii. ⁹ Pulumuɣ tuon wu-ɣaalaa zomɔ ne a pe ɣaa wutitiiba, aa to Wia wonɣii. ¹⁰ U maga di ma gunne wialij ma si jaɣ ɣaa di la Tiina Yesu tuon tore ne. ¹¹ Birimiɣ tuon wu-ɣaalaa niaa sí ɣaa, má liise ma titia ba le. Niaa doɣsun he birimiɣ tuon aa ɣaa wu-bonɣoo ne. Ama má joɣ ba bubuon ta a leɣ niaa jij wialij ba sí ɣaa bi zon. ¹² U paala keɣ hiisiɣ ne di la bul wialij ba si luɔraa ɣaa. ¹³ Kuɣ-na kala ne he pulumuɣ tuon, ba yie nau ne. Kuɣ-kala sí chaane keɣ pulumuɣ ne. ¹⁴ ɗii wiaa ne tii ba bul, “Ma nialij si piɣ doɣ a nage ma suba, má sii doɣ le. Kirisito jaɣ chaana hema le.”

¹⁵ Ɔii wiaa, má pɔ ma titia le ari ma wu-
 ɲaala le. Ma sí ni-yaaraa nagu. Má ɲaa wiaa a
 nage nialiɲ si keɲ wu-jimiɲ. ¹⁶ Tapulaa deenba
 niaa ɲaa wu-bɔɲɲɔɔ ne. Ɔii wiaa bua-na kala le
 di ma ne na woɲbiɲ, má ɲaa wu-zɔɲɲɔɔ aa bul
 wu-zɔɲɲɔɔ. ¹⁷ Ma sí yaaru, u maga di ma jɲ
 wii-la síi tɔre la Tiina Wia tuɔɲ aa ɲaaba. ¹⁸ Ma
 sí siniɲ nyua bubugi. Di niaa ne nyua siniɲ
 bugi, ba yie ɲɲaa wu-liiliɲ ne. U jaɲ cheima.
 Ama má leɲ di Wia Diɲ-zɔɲ-la hema le a titiɲ.
¹⁹ Di ma ne ku hilimi a bul wiaa pipi dɔɲɔ, má
 yiyii yiilaa ba síi yire Saams a didenne Wia, a
 yii yiila-la dɔɲsuɲ maa síi dage Kirisito wiaa.
 Ma tuɔɲ ma le má yii yiilaa a didenne la Tiina
 Kirisito. ²⁰ Bua-na kala le ari wii-na kala le,
 má lɔlle la Nyimma Wia. Má to la Tiina Yesu
 Kirisito le a ɲaa ɲii.

*Haalaa ari baalaa meɛ si maga duu nage
 ɲii*

²¹ La síi fá la Tiina Kirisito wiaa ɲii, u maga
 di la tuto dɔɲɔba niɲ wiaa ne. ²² Haalaa,
 má tuto ma balaba niɲ ari ma síi to Kirisito
 ɲii. ²³ Haalaa maga di ba ɲaa ɲii ne, beɛ wiaa
 baalaa ne keɲ doluɲ haalaa nyuɲ ari Kirisito si
 keɲ doluɲ ɲii nialiɲ si laa u wiaa dii aa hilimi
 nyuɲ, ka ba ɲaa u yaraa. U ne saa bira ɲaa
 ba Laataara. ²⁴ Nialiɲ si laa Yesu wiaa dii aa
 hilimi síi to Kirisito niɲ wiaa ɲii, ɲii titia ne
 haalaa ma maga di ba tuto ba balaba niɲ wiaa.
²⁵ Baalaa, má cho ma haalaa, ari Kirisito si
 cho nialiɲ si laa Wia wiaa dii aa hilimi ɲii, u
 suu ba wiaa, ²⁶ a piise ba disinniɲ ta, a fo ba

wu-bonɔɔo kala ma ta ari liiɔ, a tiɔ Wia niɔ wialɔ ba si nia wiaa. ²⁷ U ɔaa ɔii di nialɔ si laa u wiaa dii aa hilimi, di ba wuo zɔɔ kiɔkeɔ, a tutul u teen, a sɔ wu-bonɔ kala keɔ muapilii maa, a bira sɔ ɔmaamu muapilii maa, a sɔ wu-bonɔ kala yiri ma ɔaa, a ɔaa nialɔ si bi disinniɔ keɔ Wia sipaan a sɔ wii-kala ɔaa chei. ²⁸ Yesu si cho nialɔ si laa u wiaa dii aa hilimi ɔii, ɔii titia ne u maga di baalaa cho ba haalaa, ari ba si cho ba titia ɔii. Baal-la kala si cho u haala, u cho u titia ne. ²⁹ Nuu-kala bi u titia bere, ama u cho u titia a bibeɔ u titia nyuɔ woruɔ, ari Kirisito sɔi beɔ nialɔ si laa u wiaa dii aa hilimi nyuɔ ɔii. ³⁰ Kirisito yie ɔaa ɔii, beɔ wiaa la ma ɔaa u naɔdaasiɔ ne a mere u yaraa le. ³¹ Wiɔ deɔ wiaa ne tii baala yie leɔ u nyimma ari u naaɔ, ka ba di u haala mere doɔo le a keɔ chal-bala. ³² Wu-kpuɔkpere deɔ ɔaa wu-bal ne a faa. Kirisito ari nialɔ si laa u wiaa dii aa hilimi wiaa ne mi bubul ɔii. ³³ U saa nage ɔii ne ma ma le. U maga di nuu-kala cho u haala ari u si cho u titia ɔii, u maga di haala ma pi u bala jirima ne.

6

Pɔɔl bul haɔbiisiɔ ari ba nyimmaba ari ba naaɔba wiaa

¹ Haɔbiisiɔ, u maga di ma tuto ma nyimmaba ari ma naaɔba niɔ. ɔii nɔi to Wia wonɔbiɔ. ² Má zizil ma nyimmaba ari ma naaɔba ari ba si bul ɔii Wia teniɔ tuɔɔ. Wialɔ Wia si dage niaa di ba tuto, ba tuɔɔ deɔ ne keɔ time. ³ Di ma

níi zil ma naanba ari ma nyimmaba, Wia jaŋ pema le di ma na di-zomuŋ, a keŋ mii-duduonŋ dunia deeŋ le. ⁴ Ma nyimmaba, ma sí ma biiriŋ walimu kiŋkeŋ di ba baaniŋ sisii ma nyuŋ. Má beŋba a dageba woruŋ, duu nage ari Wia titia ne dageba woŋbiinŋ ba tuto.

Pool bul yosuŋ ari ba tiŋŋaa wiaa

⁵ Ma yosuŋ, má tuto nialiŋ si tiima niinŋ dunia deeŋ le. Má zizilba a fifába. Má keŋ wutitii a tutoba ari Kirisito ne ma tuto. ⁶ Má si leŋe di ma tiŋŋaa beŋma aŋ ka ma-na titiŋ woruŋ, a sí che di ma tiŋ di ba besema le. Ama má tiŋ ari ma timaa pi Kirisito ne a keŋ tuo-bala, aa ŋaa wialiŋ Wia si cho. ⁷ Má keŋ tuotoruŋ titiŋ ma tiŋtiŋŋaa, ari ma tima pipi Kirisito ne, nuhuobiine dee ma timaa pa. ⁸ Ma jinŋ di nuu ne tiŋ tiŋtiŋ-zoŋ, la Tiina Wia jaŋ joŋ ku-zoŋ a tiŋmu, di tiina ŋaa yomo koo u tii u titia ne. ⁹ Ma nialiŋ ma si keŋ yosuŋ, má keŋba woruŋ, ma síba walimu. Ma jinŋ ari ma kala tiina ŋaa kubala ne a he Wia-jaŋ. La kala ŋaa kubala ne u teenŋ. U bila kaa pore.

Kialiŋ Wia si joŋo pila di la kaa yuo Sitaani

¹⁰ Wii-la mi síi che mi bul, u wu-kaaniŋ ne ŋla: Mii che di ma keŋ doluŋ la Tiina Wia teenŋ a wasa kenu woruŋ. U jaŋ wuo pima doluŋ deeŋ. ¹¹ Sitaani keŋ wu-jimiŋ kiŋkeŋ aa nyise niaa. Ama má keŋ ma titia woruŋ a yuo laa ma titia Sitaani teenŋ. Ma nage laali-yuoroo ne. Má laale laali-yuori genni-la kala Wia si joŋo pima. ¹² Ama la bi naga nialiŋ síi yuo nuhuobiinee.

Laa yuo Sitaani ari u haritooroo ne, ari kuŋ-kala si keŋ doluŋ nialin si he birimiŋ tuoŋ teenŋ. Dunia deenŋ ari dol-bomɔ-la kala si he wia nyuŋ, ba ne laa yuo. ¹³ Ŋii wiaa, má laale laali-yuori kiaa Wia si joŋo pima, di tapulii-la wu-bɔŋɔɔ sii che di ba ŋaama le, di ma wuo ŋaa siri a china gberɛ. ¹⁴ Má chinŋ kpaŋ kpaŋ, má leŋ di wutitii-la ma si nia nage ma laali-yuori damere a vɔɔ ma tiŋa le, a leŋ di tuɔ-pula nage ma hɔɔ-geriŋ a tɔ ma hariŋ ari ma sipaanŋ kala, ¹⁵ a leŋ di Yesu wu-zomɔ-la ŋaa ma laali-yuori neŋteŋŋe. Yesu wu-zomɔ-la pe niaa le ba hoŋ ari yarifiɛlaa. ¹⁶ U ŋii hariŋ le ne má leŋ di ma yarida dol a nage hɔɔ-la laali-yuoroo si joŋo kere ba boye. Di ma ne ŋaa ŋii, ma jaŋ wuo kere laa ma diŋdɔŋ heŋŋe kala u si joŋo a yuoma. Heŋŋe deenba bieru a nage nyiniŋ sii bieru ŋii ne. ¹⁷ Wia si laama ta ŋii, u maga duu nage nyuŋ-chuulo ne di ma joŋo chu, aŋ joŋ tokobii-la si he Wia Diŋ-zɔŋ-la teenŋ a kori a yuo laalin. Tokobii-la ne ŋaa Wia wiaa. ¹⁸ Má leŋ di Wia Diŋ-zɔŋ-la pima doluŋ di ma chuɔɛ Wia buana kala le a sulu wii-wii-kala. Ma sii ŋaa ŋii, má pɔ woruŋ a sí doŋ diegu, aŋ pese, aa chuɔɛ Wia pipi Wia niaa maa. ¹⁹ Má sul Wia pimi maa di Wia pimi nyu-duoŋ, a wuo dagemi ŋii mi si jaŋ to a bul Yesu wu-zomɔ-la fa si faa a pi niaa. ²⁰ Mi sii bul Kirisito wu-zomɔ-la aa pi niaa ŋii, ŋii ne tii ba keŋmi kaa he choromɔɔ. Má sul Wia pimi di mi wuo bul Wia wiaa ari nyu-duoŋ, ari mi si maga di mi bul ŋii.

Wu-kaaninŋ

²¹ Mii che di ma jɪŋ mi si nage ŋii nɛ, a bira jɪŋ tiŋtimii-la mi sɪi tiŋ. Mi naaŋbii-chooluŋ Tikikas si ŋaa la Tiina Yesu tiŋtinni-titii, u jaŋ bul mi wiaa kala, ²² di ba wuo leŋ di ma nyuŋ nyaase. Ŋii nɛ tii mi timu ma teen.

²³ La Nyimma Wia ari la Tiina Yesu Kirisito jaŋ leŋ di la naaŋbiiri-la kala si laa Yesu wiaa dii hoŋ ari yarifiɛlaa, a keŋ yarida, a cho doŋo.

²⁴ Nialiŋ si cho la Tiina Yesu Kirisito a kaa mu deeŋ deeŋ, Wia jaŋ fá niaa deeŋba kala nennige.

**Yesu Kiristito Wu-Zongɔɔ (Ghana)
Sisaala-Tumulung NT Ghana**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Sisaala, Tumulung)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Sep 2022 from source
files dated 13 Jun 2022
b3eb8618-120f-5a96-8c1c-1dbc16914330